

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia niin, että vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa myydä eikä anniskella henkilölle, joka on kahdeksantoista vuotta nuorempi, eli alaikäinen. Lisäksi ehdotetaan seuraamuksina tällaisille alaikäisille, myyville tai anniskeleville elinkeinonharjoittajille tai yhteisöille huomautusta,

kirjallista varoitusta tai enintään kuuden kuukauden pituista myynti- tai anniskelukieltoa. Kysymyksessä olevien juomien, niin kutsuttujen karkkiviinujen, hallussapito ja kuljetus olisi myös kielletty alle kahdeksantoista vuotta täyttäneille.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista.

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Lasten ja nuorten alkoholinkäyttö ja päihdeongelmat ovat voimakkaassa kasvussa oleva ilmiö. tuoreet tutkimustiedot mm. Tampereelta osoittavat, että 10 prosenttia peruskoulukäisistä nuorista on vaarassa alkoholisoitua. Tutkijat ovatkin ottaneet käyttöön käsitteen "lapsialkoholistit". On esitetty arvioita, että lasten alkoholinkäytön osalta tilanteemme on pahempi kuin missään muussa Euroopan unionin jäsenmaassa.

Peruskoulukäiset lapset käyttävät saatujen tietojen mukaan humaltumistarkoituksessa päivittäistavaraliikkeistä saatavia virvoitusjuomia, joiden alkoholipitoisuus on alle 2,8 tilavuusprosenttia. Tällaisia juomia usein myös markkinoidaan alkoholijuomina, esimerkiksi lasten suosiman Vodkapuolukkalongdrink-juoman alkoholipitoisuus on 2,6 tilavuusprosenttia. Kaksi pullollista tällaista juomaa vasta ravintola-annosta väkevää viinaa tai pullollista niin kutsuttua A-olutta.

Lapsen ja nuoren ihmisen elimistö ei nykyisen lääketieteellisen tietämyksen mukaan kykene käsittelemään alkoholia samaan tapaan kuin aikuisen ja suhteellisen pienetkin

alkoholimäärät voivat aiheuttaa lapselle myrkytyksen. Viime vuosina on lastenkliniikoiden teho-osastoilla jouduttu hoitamaan enenevästi ja yhä nuorempien lasten alkoholi- myrkytyksiä.

Voimassa olevan alkoholilain mukaan sellaiset virvoitusjuomat, joiden alkoholipitoisuus on alle 2,8 tilavuusprosenttia, määritellään alkoholittomiksi juomiksi, joita voidaan ikärajoituksetta myydä myös lapsille. Kuitenkin alkoholilain 33 §:ssä kielletään sellaisten juomien alaikäisiin kohdistuva mainonta, joiden alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 tilavuusprosenttia. Tähän rajoitukseen on päädytty, koska tiedostetaan muun ohessa mietojen alkoholipitoisten virvoitusjuomien vaarat lapsille ja muille alaikäisille.

Lapsiin kohdistuvien haittojen ja vaarojen ehkäisemiseksi on johdonmukaista ja välttämätöntä, että sellaisia juomia, joiden alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 tilavuusprosenttia ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia ja joiden lapsiin kohdistuva mainonta ja muu markkinointi on voimassa olevan lain mukaan kielletty, ei myöskään myydä lapsille ja, kahdeksantoista vuotta nuoremmille nuorille.

2. Lainsäädäntö

Nyt kysymyksessä oleviin juomiin sovelletaan keskeisesti virvoitusjuomia koskevaa lakia makeis- ja virvoitusjuomaverosta (1474/1994).

3. Esityksen tavoitteet ja keinot

Tämän esityksen tavoitteena on edistää alaikäisten, alle kahdeksantoista vuotiaiden hyvinvointia ja terveyttä kieltämällä vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien myyntiä ja anniskelua heille.

4. Esityksen vaikutukset

Tällä esityksellä ei juuri ole muita taloudellisia vaikutuksia kuin, että kysymyksessä olevien juomien menekki jossakin määrin vähenee ja virvoitusjuomaveron kertymä vastaavasti alenee. Toisaalta nuorten, alle kahdeksantoista vuotiaiden terveydelliset riskit voidaan tällä tavoin ehkäistä. Esitys ei toteutuessaan kuitenkaan edellyt-

täisi henkilöstölisäyksiä ja organisaatiomuutoksia.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys perustuu eduskunnan tekemään lakialoitteeseen 25/1997 vp laiksi alkoholilain 16 §:n muuttamisesta.

Tärkeä näkökohta on myös se, että nyt kysymyksessä olevat juomat eivät ole alkoholi juomia. Ne ovat muodostuneet ongelmallisiksi sen vuoksi, että alaikäiset ovat näiden juomien ominaisuuksien ja helpon saatavuuden takia ryhtyneet käyttämään niitä päihteinä. Asia voitaisiin ratkaista niin, että alkoholi juoman alaraja alennettaisiin 2,8 tilavuusprosentista 1,2 tilavuusprosentiksi. Tämä merkitsisi suurta periaatteellista muutosta vakiintuneeseen alkoholijärjestelmäämme. Muutos edellyttäisi lupien määrän suurta kasvua, lupahallinnon laajenemista ja runsaasti lisävoimavaroja, mitä ei tässä tilanteessa voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Asian kiireellisuuden vuoksi esityksestä ei ole pyydetty lausuntoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Alkoholilaki

15 ja 22 §:t. *Seuraamukset rikkomuksista.* Näissä lakiehdotuksen pykälissä ehdotetaan luotavaksi tarkoituksenmukainen hallinnollinen sanktiojärjestelmä, jos vähittäiskaupan toimintayksikkö tai anniskelupaikka rikko 16 ja 24 §:ssä säädettyjä kieltoja. Tämän vuoksi ehdotetaan, että seuraamukset tehdyistä virheistä ja laiminlyönneistä olisivat pitkälti samanlaiset kuin mietojen alkoholi juomien kohdalla. Nyt ehdotetaan seuraamuksiksi huomautusta, kirjallista varoitusta tai myynnin taikka anniskelun kieltämistä määrääjäksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi. Viimeksi mainittu olisi uusi vain näitä vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävä juomien luvatonta myyntiä koskeva tehostettu seuraamusuhka. On myös huomattava, että vuoden 1968 alkoholilain (307/1997) voimassa olevan 93 §:n sakkorangaistussäännöstä voidaan sovel-

taa myös nyt kysymyksessä oleviin rikkomuksiin.

16 ja 24 §:t. *Vähittäismyynti- ja anniskelukiellot.* Yleisperusteluissa esitetyn johdosta ehdotetaan kiellettäväksi vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien myynti ja anniskelu alaikäisiltä, kahdeksantoista vuotta nuoremmita.

34 §. *Hallussapito ja kuljetus.* Säännösten toimivuuden vahvistamiseksi ehdotetaan myös, etteivät alaikäiset alle kahdeksantoista vuotta täyttäneet saa pitää hallussaan eikä kuljettaa näitä tästä lakiesityksessä säännellyjä juomia.

42 §. *Lääninhallituksen toimivalta.* Tarkoituksenmukaiseksi valvontaviranomaiseksi ehdotetaan alueellisenä viranomaisena toimivaa lääninhallitusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

alkoholilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 15 §:ään uusi 4 momentti, 16 §:ään uusi 2 momentti, 22 §:ään uusi 3 momentti, 24 §:ään uusi 2 momentti, 34 §:ään uusi 5 momentti ja 42 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

15 §

Seuraamukset rikkomuksista

Lääninhallitus voi antaa, jos rikotaan 16 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka kieltää sanotussa säännöksessä tarkoitettujen juomien myynnin määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

16 §

Vähittäismyyntikiellot

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa myydä henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi.

22 §

Seuraamukset rikkomuksista

Lääninhallitus voi antaa, jos rikotaan 24 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka kieltää sanotussa säännöksessä

tarkoitettujen juomien anniskelun määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

24 §

Anniskelukiellot

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa anniskella henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi.

34 §

Hallussapito ja kuljetus

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa pitää hallussaan tai kuljettaa henkilö, joka ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta.

42 §

Lääninhallituksen toimivalta

Lääninhallitus valvoo myös alueellaan vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien vähittäismyyntiä ja anniskelua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1997.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Laki

alkoholilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 15 §:ään uusi 4 momentti, 16 §:ään uusi 2 momentti, 22 §:ään uusi 3 momentti, 24 §:ään uusi 2 momentti, 34 §:ään uusi 5 momentti ja 42 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Seuraamukset rikkomuksista

Lääninhallitus voi antaa, jos rikotaan 16 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka kieltää sanotussa säännöksessä tarkoitettujen juomien myynnin määrääjäksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

16 §

Vähittäismyyntikiellot

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa myydä henkilölle, joka on kahdeksatoista vuotta nuorempi.

22 §

Seuraamukset rikkomuksista

Lääninhallitus voi antaa, jos rikotaan 24 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka kieltää sanotussa säännöksessä tarkoitettujen juomien anniskelun määrääjäksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

Anniskelukiellot

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa anniskella henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi.

34 §

Hallussapito ja kuljetus

Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa pitää hallussaan tai kuljettaa henkilö, joka ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta.

42 §

Lääninhallituksen toimivalta

Lääninhallitus valvoo myös alueellaan vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien vähittäismyyntiä ja anniskelua.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1997.
